

Studium vychovatelství na Pedagogické fakultě Ostravské univerzity

Julius Sekera

Pedagogická fakulta Ostravské univerzity
Ústav celoživotního vzdělávání a rozvoje
Reální 5
701 03 Ostrava I

Cílem příspěvku je podat stručnou informaci o relativně novém studijním oboru na Pedagogické fakultě Ostravské univerzity. Je jím obor Výchova mimo vyučování (vychovatelství). První absolventi ukončí studium již ve školním roce 1994/95.

Systém přípravy je opřen o studium čtyř základních okruhů: pedagogiky, psychologie, technické výchovy a tělesné výchovy.

Pedagogické disciplíny chápeme jako určující. Zahrnují obecnou pedagogiku, dějiny pedagogiky, didaktiku, teorii školní a mimoškolní výchovy, pedagogickou diagnostiku, metodiku her a zábavní činnosti, řízení výchovné práce a organizace výchovných institucí, komparativní pedagogiku, pedagogiku dospělých, pedagogiku rodinné výchovy a některé další. Aby absolvent mohl realizovat výzkumnou práci na poli pedagogických věd je do přípravy zahrnuta také statistická průprava. Tuto oblast doplňuje a směrem k praxi posiluje uživatelský kurz s počítači.

Z psychologických disciplín jsme do osnov zahrnuli obecnou a vývojovou psychologii, psychologii osobnosti, psychologii tělesné výchovy a sportu a další.

Do obsahu základní přípravy je zařazena také speciální pedagogika, etopedie (jako samostatný předmět), terapeutický seminář a psychologie handicapu.

Výuka, orientována na technickou a tělovýchovnou přípravu nepředpokládá nadprůměrné technické nebo sportovní dovednosti a výkony. Je směřována ke schopnosti vést děti, mládež a dospělé v dané oblasti zejména ve volném čase.

V širokém základu profilu absolventa je kromě filozofických a jazykových disciplín zahrnuta literárně vědní orientace: literatura pro děti a mládež, metodika literární činnosti, literární seminář. Dále hudební obory: česká a světová hudba, populární hudba. Do této oblasti spadají také dějiny a teorie umění, základy estetiky. Orientace v právních

otázkách je zabezpečována studiem základů občanského práva a základů rodinného práva. Od druhého ročníku si studenti mohou zvolit navíc studium speciálně zaměřené na výtvarnou výchovu anebo na hudební výchovu. Student, který se rozhodne pro tuto rozšiřující orientaci, absolvuje v průběhu druhého, třetího a čtvrtého ročníku disciplíny hudební nebo výtvarné specializace nad úroveň základu.

Studenti přijatí ve školním roce 1994/95 budou si moci po absolvování prvního ročníku zvolit ještě další specializaci, a to etopedii. Absolventi s tímto zaměřením pak budou splňovat požadavky specializovaných pracovišť jako jsou výchovné ústavy, diagnostické ústavy ap.

Studium vychovatelství je prostoupeno systémem praxí. Ve druhém ročníku absolvují studenti praxe ve výchovných ústavách, příp. v ústavách sociální péče. Ve třetím ročníku je zařazena praxe v dětských domovech a v domech dětí a mládeže. Praxe ve druhém a třetím ročníku jsou desetidenní.

Čtvrtý ročník obsahuje časově poměrně rozsáhlý blok praxí (40 dnů) v domovech mládeže a školních družinách, příp. školních klubech. Tato praxe je zařazena až po absolvování předposledního semestru studia.

Závěrečná zkouška předpokládá zpracování diplomové práce, jež může být odborně orientována na pedagogickou, psychologickou, technickou, tělovýchovnou, hudebně výchovnou nebo výtvarně výchovnou problematiku. Nezbytný je však vztah tématu k vychovatelským aktivitám.

Ústní část závěrečných zkoušek je skládána z pedagogiky a psychologie v rozsahu stanoveném příslušnými katedrami. Kromě těchto dvou povinných ústních zkoušek si uchazeč volí jednu ze čtyř následujících disciplín: technická výchova, tělesná výchova, hudební výchova nebo výtvarná výchova. (Později také etopedie.) Hudební nebo výtvarnou výchovu (také etopedii) si může posluchač volit jen v případě, že úspěšně absolvoval příslušný volitelný tříletý blok. Totéž se vztahuje na diplomové práce z těchto oborů.

Hlavní možnosti uplatnění absolventů spatřujeme ve vychovatelských a řídicích vychovatelských funkcích okruhu výchovně vzdělávacích a sociálních zařízení. Převážně ve sféře volného času dětí, mládeže, lidí v aktivním věku i důchodců. V úvahu přicházejí školní družiny a školní kluby na základních školách a domovy mládeže při odborných učilištích i jiných typech škol. Dále by měli absolventi nalézt uplatnění v domech dětí a mládeže, střediscích pro nezaměstnanou mládež, dětských domovech, výchovných ústavách, diagnostických ústavách a také ve věznicích. U žen, budoucích matek, můžeme studium také chápat ve smyslu vysokoškolské všeobecné pedagogické

přípravy pro jejich mateřskou roli a společenské poslání, aniž se budeme dále zamýšlet nad jejich dalším profesionálním uplatněním.

Obtíže budování nového oboru spatřujeme hlavně ve dvou oblastech. Předně tradiční konzervativní přístup kateder, které léta připravovaly pouze učitele a nebyly a mnohdy dodnes nejsou s to se zcela vyrovnat s novou potřebou. Ze studia osnov některých disciplín je patrné, že se autoři nedostatečně zamýšlejí nad otázkou, jaký studijní obor vzdělávají a jaký by měl být profil absolventa.

Druhý hlavní problém spatřuji v legislativní znevýhodnění absolventa oboru vychovatelství ve vztahu k učitelům. Absolvent učitelského studia je právně vnímán, přes nepoměrně nižší zastoupení pedopsychologických disciplín v jeho přípravě, jako vychovatel, ale nikoli naopak.

Literatura

1. Masariková, A.: Osobnost pedagoga volného času. Vychovatel, roč. XXXVII., 1992, č. 9, s. 7-9.
2. Sekera, J. a kol.: Koncepce magisterského studia Výchova mimo vyučování (vychovatelství). Interní materiál PdF OU 1993.
3. Sekera, J.: Postavení vychovatelů v pedagogických sborech. Vychovatel, XXXV., 1991, č. 10, s. 21-24.
4. Sekera, J.: Příprava vychovatelů na pedagogické fakultě Ostravské univerzity. Vychovatel, XXXVII., č. 1, 1992, s. 2-3.
5. Sekera, J.: Vychovatelská praxe ve studiu učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů. In: Kozelská, Z.: Pedagogická praxe ve studiu učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů. Pedagogická fakulta v Ostravě 1989, s. 20-31.